

یادداشت / نگاه عملگرایانه امروز در قبال رابطه با غرب

۲۱ تیر ۱۳۹۳ ساعت ۲۲:۵۰

موضوع رابطه با غرب که عمر آن شاید به ۲۰۰ سال گذشته می رسد، بعد از انقلاب مشروطه عملاً با تقسیم بندی های خاصی در ایران مواجه شد. یک عده به مانند مرحوم تقی زاده و ... طرفدار غرب و هضم شدن در غرب بودند و یک عده نیز مخالف بودند و بعد هم در دوران انقلاب نیز افکار به گونه ای با تغییرات فاحشی روبرو شد.

نویسنده: حشمت الله فلاحت پیشه

موضوع رابطه با غرب که عمر آن شاید به ۲۰۰ سال گذشته می رسد، بعد از انقلاب مشروطه عملاً با تقسیم بندی های خاصی در ایران مواجه شد. یک عده به مانند مرحوم تقی زاده و ... طرفدار غرب و هضم شدن در غرب بودند و یک عده نیز مخالف بودند و بعد هم در دوران انقلاب نیز افکار به گونه ای با تغییرات فاحشی روبرو شد. مشخصاً انقلاب اسلامی ایران در قالب دو راهبرد شکل گرفت که یک راهبرد آن بر ضد استبداد بود که این راهبرد مربوط به مسائل داخلی است و یک راهبرد دیگر ضد استکباری بود که این راهبرد هم مربوط به سیاست خارجی و نوعی سیاست در قبال غرب است. در آنجا می بینیم که در اوائل انقلاب هم مساله رابطه با غرب در قالب جریانات مختلفی بررسی می شود و کسانی مانند مرحوم شریعتی و شهید مطهری و اندیشمندان دیگر بحث غرب را مطرح می کنند و هر کدام بر ضرورت تقابل با غرب و حفظ حقوق مردم و رعایت اسلام تاکید دارند.

بعد از انقلاب اسلامی ما شاهد آن هستیم که غربی ها به سبب نگاه سکولاریستی که دارند، یک موضع مخالف علیه جمهوری اسلامی ایران می گیرند و انقلاب اسلامی ایران را مطلوب نمی دانند و با آن به مخالفت می پردازند. انقلاب اسلامی ایران نیز سیاست «نه شرقی و نه غربی» را با توجه به شعاری که در آن زمان متداول شده بود و حکایت از یک سیاست موازنه منفی دارد دنبال می کند و ایران از غرب فاصله می گیرد و بر این اساس، موضوع رابطه با غرب در بعد از انقلاب اسلامی ایران علاوه بر یک عامل عقیدتی و ایدئولوژیک به عنوان یک مساله راهبردی با توجه به همین شعار مورد بررسی قرار می گیرد و تقابل به طور خیلی جدی با غرب می انجامد.

بعد از انقلاب اسلامی کسانی که نوع رابطه ایران با غرب را مطرح کردند نگاهشان بیشتر از آنکه در قالب سیاسی باشد در زمینه اقتصادی بوده است و بیشتر نگاه توسعه ای داشتند تا یک نگاه صرفاً سیاسی و از مزایای رابطه ایران و غرب برای توسعه کشور دم می زنند که مشخصاً در دهه ۱۳۷۰ هـ.ش آقای هاشمی رفسنجانی، رئیس جمهور وقت بحث رابطه با اروپا را مطرح می کند و بحث

تنش زدایی با غرب اعم از آمریکا و اروپا را به عنوان مانع زدایی از سیاست خارجی دنبال می شود که این موضوع به جهت پایان دادن به سیاست های بایکوت، محاصره اقتصادی و تحریم ایران از سوی غرب مطرح می شود و کسانی که اغلب نگاه اقتصادی و تجاری دارند به طرفداری از این امر می پردازند.

حتی زمانی که رابطه فرهنگی نیز با غرب مطرح شده است، مشخصا در یک دهه بعد یعنی در زمان آقای خاتمی بازهم بنیاد این رابطه مسائل اقتصادی است و با هدف تحریم زدایی از جمهوری اسلامی ایران مساله رابطه با غرب پیگیری می شود.

در طرف مقابل نیز یک عده رقابت مبتنی بر مبانی فکری با غرب را مطرح می کنند و معتقدند که اصولا مبانی فکری غرب هیچگاه با مبانی جمهوری اسلامی همخوان نبوده و نیست. یک قسمت از این بحث به مساله سکولاریسم باز می گردد؛ چراکه انقلاب اسلامی در تضاد با این نحله فکری غرب است. یک بحث دیگر آن نیز استکبار است و تداوم و توجیه آن در قالب سیاست های قرن بیستم و بیست و یکم غرب که این موضوع نیز با سیاست کلی و مبدا قانون اساسی ایران همخوانی ندارد.

از سوی دیگر بحث دشمنی غرب را مطرح می کنند که غرب اصولا دشمنی با ایران را دنبال می کند و حتی چراغ سبزه های آن نیز به عنوان یک دام برای فریب ایران در این جریان فکری تلقی می شود.

اما در شرایط کلی امروز در آن قرار داریم کسانی که نگاه مخالف نسبت با غرب داشتند و نیز کسانی که نگاه کاملا تفریطی و پذیرشی نسبت به غرب داشتند تا حدی به صورت عملگرایانه به یکدیگر نزدیک شده اند؛ به این معنا که واقع گرایی و عمل گرایی تا حدی آنها را به هم نزدیک کرده است و فارغ از یک عده افرادی که کماکان یک نگاه تند نسبت به غرب دارند و یا در طرف مقابل با شیفتگی به غرب نگاه می کنند، امروز بحث رابطه با غرب بر سر نوع تعاملات، توافقات و تحلیل این عوامل شکل می گیرد. حتی مخالفینی که عمدا در جریانات مخالفت جمع شده اند کسانی هستند که غرب را درصدد تحمیل توافقات منفی و غیر قابل دفاع از شان و منافع ایران می بینند؛ یعنی درچارچوب توافقات این موضوعات مطرح می شود و طرف مقابل نیز این موضوع را مطرح می کنند که اصلا نزدیکی به غرب به معنای تسلیم ایدئولوژیکی و راهبردی به غرب نیست بلکه در راستای کاهش تحریم ها و تهدیدها صورت می گیرد، ضمن اینکه ظرفیت های استراتژیک و عمق استراتژیک ایران را آزاد می کند که بتواند به عنوان یک بازیگر اصلی سیاست مترقی و هم توسعه ملی خود را پیش ببرد.

یکی از خوبی های شرایط امروز در رابطه با غرب این است طرفین مخالف و موافق در ایران به جای اینکه بیابند در یک فضای قیاسی و انتزاعی و ذهنی و بحث غرب و تقابل با آن را دنبال کنند این موضوع را بر سر توافقات و تعاملاتی که شکل گرفته پیگیری می کنند و یکی از دلایل این موضوع هم این است که یک متنی شکل گرفت که در قالب این متن ایران و غرب می توانند کارشان را پیش ببرند و اختلافات شان را حل و فصل کنند که این متن همان مساله هسته ای ایران است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۰۰۸۸/یادداشت-نگاه-عملگرایانه-باجرب-رابطه-قبال-امروز-عملگرایانه-نگاه-یادداشت/۲۰۰۸۸>